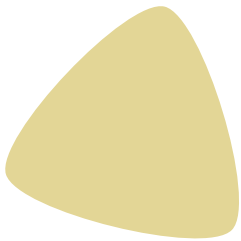

El Bon Pastor

Revista per a preveres

Núm. 76
Abril de 2016
Any VII

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa 2100-0272-33-0101212882

Moltes gràcies

Pòrtic	4
ARMAND PUIG I TÀRRECH	
Un sol cor i una sola ànima	7
Ramon Llull i Jacint Verdaguer	
JOAN CARRERES I PÉRA	
Presents com el llevat	10
<i>Corruptio optimi, pessima</i>	
NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA	
Anunciar la Paraula	12
La misericòrdia sempre és un conflicte	
JOAN NASPLEDA ARXER	
Deixebles de l'Evangelí	14
Feliços els qui creuran sense haver vist	
JOAQUIM MESSEGUER	
Al servei de l'altar	16
La <i>Fractio Panis</i> pasqual	
XAVIER PARÉS I SALTOR	
Un bisbe ens parla	18
Nota sobre l'acolliment als refugiats	
Els Bisbes de Catalunya	
Hem vist, hem llegit	20
<i>Torras i Bages, home d'eternitat</i>	
PERE OLIVA MARCH	

El dia 23 de març celebràvem la memòria litúrgica de sant Josep Oriol, el patró dels preveres catalans (23 de novembre de 1650 – 23 de març de 1702). Batejat a Sant Pere de les Puel·les, escolà a Santa Maria del Mar, beneficiat a Santa Maria del Pi (1687), va morir al carrer de la Dagueria (demarcació parroquial de Sant Just i Sant Pastor) i fou enterrat al Pi. És, doncs, un sant barceloní que va viure al cor de Barcelona. Josep Oriol va créixer recolzat en les dues columnes fonamentals de la vida cristiana i sacerdotal: la santedat i l'amor als pobres. Doctor en teologia i amic de tots els necessitats que corrien cap a ell, era conegut com «el doctor pa i aigua», per la seva proverbial austeritat de vida. El seu ministeri sacerdotal es va projectar indistintament cap a la *cura animarum* i cap a la *cura pauperum*. Va ser alhora home de confessorari i home sol·lícit amb els malalts. Els amorosia els sofriments amb la seva paraula, la seva companyia i les seves atencions, i els guaria de les seves malalties. Predicava planer i movia els cors cap a Déu, ja que el seu exemple parlava més que les seves paraules. Es va desgastar pels pobres i pels malalts, a qui repartia les rendes del seu benefici, i en va rebre l'afecte i la proximitat. Aclamat pel poble com a sant ran de la seva mort, les seves virtuts van ser reconegudes per l'Església (beatificació: 1806, canonització: 1909).

La vida de sant Josep Oriol respira pastoralitat per tots costats. Va ser un home convençut d'una Església en sortida que el 1698 va anar a Roma a oferir-se com a missioner de països llunyans –una malaltia li impedí d'avançar en el seu propòsit, que tenia un indubtable rerefons martirial. Josep Oriol és un pastor de cap a peus, del tot exigent amb si mateix i extremament generós amb els altres, aspre amb els propis pecats i dolç amb els pecats d'altri, home tocat per una mirada de misericòrdia cap als pobres i endut per la pregària constant i l'amor a la creu de Jesús. El camí de l'Evangeli passa pel jou de Jesús, «que és suau», i per la seva càrrega, «que és lleugera». La joia de ser pastor fa que el pes de la tasca encomanada mai no faci que s'ajupi el qui la porta. Com diu l'apòstol en la Segona carta als Corintis: «oprimits, però no esclafats; sense camins a seguir, però no sense sortida» (4,8). I és que el pastor porta en el cos «els senyals de la mort de Jesús» (v. 10), que irradien des de la creu salvadora.

Aquesta és una realitat espiritual que ha acompanyat i sostingut la vida de molts pastors del poble de Déu –Mn. Ballarín en diria de molts «mossens tronxos». La mort de Mn. Ballarín ha estat sentida per moltes persones de la societat civil, que han admirat en ell l'home lliure que va practicar una ironia literària i vital, però que alhora mai no va dissimular la seva condició de prevere. Ballarín era un aparent *outsider*, joglar de les paraules, capellà

fins al moll de l'os, incorruptible en el seu pensament i en el seu tarannà, ràpid i directe en les seves respostes i apreciacions, home que posseïa una rotunda vida espiritual –qui no recorda el seu *Francesco!*–, prevere que estimava l'Església però que no confonia l'homenatge sentit a la seva santedat amb una defensa aferrissada de la institució. Ballarín va ser home del seu temps, tot i parlar sovint d'un model de capellà que, en les seves formes externes, començava a ser d'un altre temps, però que, en la seva espina dorsal, reflectia una enorme pastoralitat, una grandíssima humanitat i una fe insubornable projectada en una vocació sense fissures.

Cert, ser capellà és anàleg en les formes però unívoc en el fons. A Catalunya, com en altres països del món, hi ha preveres de moltes menes i tipus, però ni les diverses sensibilitats ni unes determinades opcions pastorals són decisives. Allò que de veritat marca línia és el fet de ser realment pastor, un pastor que, com el Bon Pastor, va a trobar les ovelles, les coneix i dóna la vida per elles. És el pastor que no es queda a la cleda i que, eventualment, quan ve el llop, fuig o s'absenta. Deixeu-m'ho dir d'una altra manera: és el pastor que no es queda a la sagristia o al despatx, arrezerat a la comoditat i a la seguretat del seu status, o bé que no para mai a casa perquè, diuen, «té molta feina», o bé que no es queda portes endintre organitzant les múltiples «activitats parroquials» –fins i tot potser de manera hiperactiva. Ser pastor, la pastoralitat, comença amb una pregària empeltada de misericòrdia, amb una mirada que contempla la realitat amb ulls d'amor, sense pors ni indiferències, sense enrabia-des ni lamentacions, talment la mirada de Jesús a les multituds «malmenades i abatudes», de les quals el Senyor es va compadir. Un pastor viu les moltes creus del món baixant a trobar-les amb esperança, sense neguits, amb la pau que ve del Senyor ressuscitat.

«Primero Dios» era l'afirmació fonamental del bisbe màrtir, beat Óscar Romero, un pastor que va donar la vida per les ovelles. I aquesta ha estat la preocupació dels molts rectors de poble i de ciutat que han transmès la fe de generació en generació, sense mai abandonar el ramat, ni tan sols mentalment. Tenia raó Mn. Ballarín de parlar, amb expressió rural provinent d'un món que es fon, dels «mossens tronxos». Era la seva manera de dir que l'Església, en aquest país, ha tingut pastors de fe robusta, de peu pla, fidels a l'Església, amics de la gent, pares dels pobres, tallats a la pedrera dels vells seminaris tridentins. La paternitat sempre va lligada amb la misericòrdia. Així ho palesa la paràbola del fill pròdig. Un prevere, tant si és rector de parròquia com si no ho és, incorpora en ell la imatge del pare misericordiós que no demana comptes al fill que torna sinó que, ben al contrari, fa un banquet quan aquest arriba a casa. En aquest Any Sant de la misericòrdia, ser pastor es declina amb tons de gran sol·licitud envers les persones que cerquen una Església que sigui mare, especialment dels pobres.

Quan vaig arribar a Guimerà el mes de març de 1981, enviat pel gran pastor que va ser l'arquebisbe primat Josep Pont i Gol, solsoní com Mossèn Ballarín, em vaig trobar que tothom parlava del «senyor rector». No era jo, naturalment. Era Mn. Francesc Xavier Camí i Civit, que havia mort feia vint anys. Però la seva memòria era plenament viva en la gent de Gui-

merà com a pare de tots, dels qui anaven a missa i dels qui no hi anaven. Mossèn Francisco, el senyor rector, era un home auster que donava els pantalons a un pobre que passava, i que sempre sortia a celebrar la missa del diumenge «quan hi eren tots». Per això sovint la començava amb retard: coneixia tan bé les persones que no volia que hi faltés ningú!

El juliol del 1936 Mossèn Francisco ja era rector de Guimerà. Es va lliurar de la mort perquè l'alcalde republicà va distreure a baix al riu l'escamot de la FAI que havia arribat per cremar l'església, mentre algú pujava corrents a la rectoria a dir als capellans (el rector i el vicari, Mn. Joan Salvat, la persona que després em batejaria i em portaria al Seminari!) que s'escapessin pels plans de Verdú. Al cap d'uns quants mesos, Mossèn Francisco, que s'havia refugiat al seu poble de naixement, l'Espluga Calba, va ser detingut i portat a Lleida. Allí les consignes havien canviat: «ja no és temps de matar capellans», els van dir. Llavors Mossèn Francisco, home de reconciliació i de pau, va convidar a dinar els estupefactes milicians a casa seva, a l'Espluga. Va ser un final semblant a Emmaús. La mort va convertir-se en vida. El pastor sempre fa olor d'ovella. La misericòrdia defineix la seva paternitat.

Tres preveres: sant Josep Oriol, Mossèn Ballarín, Mossèn Francesc Xavier Camí. Tan diferents i tan semblants. Un regal del bon Déu. Un bocí de Pasqua en aquest Any Sant de la Misericòrdia.

Que tinguem una joiosa diada presbiteral el proper dilluns 11 d'abril a Vic, recordant el venerable Dr. Torras i Bages!

Christus surrexit! Surrexit vere! Alleluia! Alleluia!

ARMAND PUIG I TÀRRECH

Rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià

Ramon Llull i Jacint Verdaguer

Els devots del beat i els admiradors del savi doctor
me poden agrair, si altre no,
la impressió d'una nova tria de sos cànctics
i de sos pensaments més triats.
Alguns estan com en l'original,
fins amb les mateixes paraules,
havent-hi afegit solament els consonants i la cadència;
altres me són com una glosa o comentari poètic,
no sé si prou ensopegat.

Del pròleg de les *Perles del llibre d'Amic i Amat*

L'adaptació de Ramon Llull al català modern per part de Verdaguer es pot considerar un vist i plau de l'escriptor de Folgueroles a la normalització ortogràfica dels textos destinats al gran públic. És el mateix argument que avui ens permet normalitzar ortogràficament els textos verdaguerians. Al pròleg, hi explica que el llibre fou començat a darreries de l'any 1894 a l'Illa de Mallorca, al redós de Miramar. Amb una prosa tan senzilla com entenedora. En uns anys que a Catalunya ningú no parlava de Ramon Llull. L'autor coneix molt bé la personalitat del Doctor Il·luminat perquè el defineix literalment com «el primer dels missionistes que hi ha hagut».

Mai no s'insistirà prou en la dimensió missionera de Llull, anant amunt i avall a predicar en els Concilis que el tenien per boig perquè propiciava a Miramar (Mallorca) una escola de missioners. El que es portava en aquells anys era anar a «matar moros» i no a evangelitzar-los. Heus ací una altra dimensió de Llull, no prou valorada: la seva dimensió profètica.

En el 2016, en els 1.800 anys de la mort de Ramon Llull, no serà sobrer evocar l'encontre de Verdaguer amb el Doctor Il·luminat, d'una faisó gosaríem dir, providencial. No em veig, pobre de mi, capaç de glossar, ni d'escurçar la citació, perquè ens trobem al davant, una de les més belles pàgines de prosa de la literatura catalana de tots els temps.

Un capvespre dels últims de 1894 truqué a l'ermita de Miramar demanant acolliment, i sos pobres ermitans, de bon grat i amb una cara que traïa la bondat del seu cor, me'l donaren. Sobre la tauleta del senzill allotjament que m'oferiren prop del plat de seca i virolada sopa mallorquina, i de l'escudella mengívola de fonolls marins que em donarem per sopar, hi havia – quines postres per a mi! – el Llibre de l'Amic i l'amat amanit amb uns comentaris castellans. A desgrat de la son que tenia, vaig llegir-los d'un cap a l'altre,

i aquelles dialogacions i càntics que sabia mig de cor, me feren una impressió tota nova, i en aquella soletat, en el bell cor de la nit, davant la imatge de son il·luminat autor, que lluia en marc tan pobre com son hàbit en la paret, com a primer i principal ornament de la cambra, els trobí un sentit nou i una sabor mística superior a la de tots els llibres místics escrits per la mà de l'home.

Representa, al mateix temps, la pàgina autobio-gràfica d'un memorialista. El domini periòdic de Verdaguer, en allò que en diem «el nervi intern de la llengua» hi és total. Verdaguer deixa reposar el text fins al 1896 que torna a reprendre el seu llibre. Al pròleg hi fa una suggestiva comparació entre el redós mallorquí de Llull i el seu propi refugi de Vallcarca, rebotat en les cendres de la *suspensió a Divinis* en l'amargor dels vint-i-cinc anys de l'ordenació sacerdotal:

Quinze mesos després, el primer dilluns de Quaresma, circumstàncies de què no em voldria recordar me tragueren de Barcelona i m'obligaren a cercar un redós sota el mantell de la Verge del Carme en el carrer de Santa Creu de Vallcarca. Desitjant estar-hi amb una bona companyia aconsoladora i remeiera de mos mals, me n'hi vinguí amb una estampa del venerable màrtir Ramon Llull que duguí de Palma, i per llibre de meditacions (...) me n'hi duguí el d'AMIC i D'AMAT.

En el diàleg místic entre l'Amic i l'Amat, Verdaguer hi veu projectada la seva pròpia situació anímica.

En la soledat i pobresa en què em deixaren gairebé tots els amics volia acompanyar-me amb Aquell que «tenia per riqueses les paubretats i per repòs els llanguiments», per «benanança la malanança sostinguda per amor» i per «misèria lo complir en est món sos deures, per ço car a los breus delictes sequesquen turments perpetuats»...

Enquadrats entre el mar i el cel descriu amb precisió gairebé fotogràfica els verals barcelonins del Carmel, Horta, Vall d'Hebron i Torrent Maduixer. Després de resseguir el mar i el cel en la recerca de l'Amat, l'esguard de l'Amic s'atura en les oliveres del Carmel on medita la crucifixió de Crist—l'Amat— «clavat de peus i mans en l'olivera del Calvari».

Des d'ací es veu la mar, bé que un xic més llunyana que allí, i "vinyes i fenollars", i camps i boscúries, i una gota d'aquella soledat d'allí tan dolça, tan placentosa i inspiradora. En el cel que es veu blavejar per entre les branques de les oliveres del Carmel, Horta, Vall d'Hebron i del Torrent Maduixer, com entre els de l'Illa, m'esforçava en reveure l'Amat del meu cor qui volgué morir clavat de peus i mans en l'olivera del Calvari. Sota els ruïnosos pins d'Agudells i de Valldaura vaig corregir i acabar els versos començats a l'ombra de les alzines de Miramar i, be o malament, l'obra quedà llesta des de la florida dels ametllers i les violes fins a la dels lliris de Sant Antoni.

L'ull ecològic de Verdaguer, no ens parla de les urbanitzacions d'Agudells i de Valldaura sinó que esmenta els «ruïnosos pins», on enllesteix—i corregeix— la traducció del llibre lul·lià, iniciada en un idíl·lic paratge mallorquí: l'ombra de les alzines de Miramar. El retrat literari, tenint en compte la brutal transformació d'aquell sector, s'ha convertit ja en una esplèndida memòria històrica.

JOAN CARRERES I PÉRA

Prevere del bisbat de Girona,

Rector de la parròquia de Tossa de Mar

Corruptio optimi, pessima

L«La corrupció s'ha convertit en una cosa natural, fins al punt d'arribar a constituir un estat personal i social relacionat amb el costum, una pràctica habitual en les transaccions comercials i financeres, en els contractes públics, en tota negociació que impliqui agents de l'Estat». Qui afirmava això no era un polític radical ni un historiador que parlés d'antics períodes històrics, ni un periodista d'investigació, sinó el papa Francesc parlant a una delegació internacional de dret penal l'octubre de 2014.

A Espanya, el panorama de la corrupció s'ha fet insuportable. Hem vist als tribunals, acusats de conductes corruptes, familiars del Cap d'Estat, presidents autonòmics, ministres, parlamentaris, alcaldes i regidors de totes les formacions polítiques, banquers, empresaris i sindicalistes. D'alguns d'ells mai no hauríem cregut que haguessin delinquit perquè els consideràvem homes i dones modèlics. I aquests dies es coneixen nous presumptes escàndols en els anomenats «papers de Panamà».

En els darrers viatges del papa Francesc a Llatinoamèrica ha insistit en la condemna a la corrupció. Al Paraguai, en presència del president d'aquella república, va afirmar «la corrupció és l'arna, la gangrena d'un poble» i afegí: «això es dona en tots els pobles del món, però si un poble vol mantenir la seva dignitat ha de bandejar-ho».

A Catalunya no estem lliures de corrupció. Tant se val si és menor que en altres territoris, (que ho és) però la sola presència de conductes corruptes en la vida pública és incompatible amb el propòsit de viure en un país digne, on els responsables de la vida política, econòmica, judicial, cultural tinguin sempre present el seu càrrec com un servei al bé comú de tots els ciutadans.

Francesc ha parlat també de la corrupció que es dona en el si de l'Església: «un cristià que presumeix de ser cristià però no viu com a cristià és un corrupte». Sovint el papa ha parlat de qui amb una mà fa veure que ajuda l'Església mentre que amb l'altra roba a l'Estat, als pobres.

I també dels eclesiàstics que tenen conductes corruptes: «qui paga la corrupció d'un prelat? La paguen els infants que no saben fer-se el senyal de la creu, que no saben catequesi, que no són guarits, la paguen els malalts que no són visitats, la paguen els empresonats que no tenen atenció espiritual.»

¿Hi ha alguna possibilitat per superar la corrupció, que és pitjor que el pecat? Francesc assenyalava que «l'únic camí per sortir de la corrupció, l'únic camí per vèncer la temptació és el servei. Perquè la corrupció prové de l'orgull, de la supèrbia, i el servei et fa humil: és la caritat humil per ajudar els altres».

A l'encíclica *Laudato si'* Francesc recomana: «Cal concedir un lloc preponderant a una sana política, capaç de reformar les institucions, coordinar-les i dotar-les de millors pràctiques, que permetin superar pressions i inèrcies vicioses. Tanmateix, cal afegir que els millors mecanismes acaben sucumbint quan falten els grans fins, els valors, una comprensió humanista i rica de sentit que atorguen a cada societat una orientació noble i generosa»(núm. 181).

L'adagi llatí *corruptio optimi, pessima* té una trista actualitat, però no podem resignar-nos-hi. Tal com han afirmat recentment els bisbes catalans cal una veritable «regeneració moral» en tots els àmbits de la nostra societat.

NORBERT MIRACLE I FIGUEROLA

Prevere de l'arquebisbat de Tarragona

Rector del Seminari Major Interdiocesà

La misericòrdia sempre és un conflicte

En la reflexió del mes anterior ens fixàvem en les paràboles de Lc 15 com a resposta a les crítiques fetes a Jesús per la seva convivència amb publicans i pecadors. El pes de la resposta de Jesús requeia sobre les paraules del pare de la paràbola del fill pròdig adreçades al fill gran: «Aquest germà teu era mort i ha tornat a la vida» (v.32). Aquells que eren considerats estranys cal que siguin acceptats com a germans.

Com que el context conflictiu creat per l'actuació de Jesús té com a protagonistes «els fariseus i els mestres de la Llei», per a nosaltres és fàcil escapolar-nos de la interpel·lació parabòlica. La tria entre la posició de Jesús i la que representen els fariseus, la veiem fàcil, sobretot ens és clara en el pla teòric. Tenim caricaturitzada la imatge dels fariseus.

No podem negar que els mateixos textos evangèlics han ajudat a una imatge dels fariseus unilateral i abruptament contrària a Jesús. És el fruit de la polèmica entre la comunitat cristiana i el judaisme, en el moment de la seva redacció, després de l'any 70. Significa un cert anacronisme projectat sobre el Jesús històric. Per això la nostra tria és ben fàcil: som els de Jesús! I no pas dels fariseus! Fins i tot el concepte «fariseus», no només ha alimentat el llenguatge popular com a sinònim d'hipòcrita o fals, sinó que també ha servit per presentar negativament el contrari: Luter en la polèmica de la reforma protestant acusava el catolicisme de fariseisme; i ¿en el context contemporani no s'ha utilitzat moltes vegades per treure credibilitat a aquelles posicions que ens podien semblar que s'allunyaven d'un evangeli més autèntic?

Per això ens cal encarar-nos amb els tòpics, per tal de deixar que l'acció misericordiosa de Jesús provoqui, també en nosaltres mateixos, un conflicte, i que no el projectem fàcilment sobre uns altres. Intentem així passar pel sedàs aquesta imatge unilateral dels fariseus; situar-nos en la realitat sempre més complexa, més boirosa potser; i ens adonarem que no és tan fàcil convertir l'adversari o contrincant en una imatge fàcilment rebutjable, en una caricatura. Si ho pensem fredament, les paraules de Jesús adreçades als fariseus en diversos indrets dels evangelis (Mt 23,1-36 i Lc 11,37-54) porten la càrrega pròpia de les discussions en el món antic, amb una total desqualificació personal del discrepant, ben lluny del que estem ara acostumats en les relacions entre persones de visions religioses diferents. Encara que no tan lluny de les desqualificacions que encara veiem des de pàgines d'internet autoanomenades «catòliques», per no parlar també del que passa en el camp polític.

¿Jesús es va enfrontar amb els fariseus? ¿Què en pensen, sobre això, els historiadors jueus que s'han fixat en Jesús, especialment a partir del segle XX?

Molts d'ells el veuen precisament proper als fariseus, que representaven el judaisme normatiu del segle I. Lluny dels saduceus, amb una visió tronada i política; lluny dels essenis, aïllats en el seu món perfeccionista. Jesús pertany al moviment dels fariseus, però hi té divergències, així ho veu Joseph Klausner (1874-1960). Entre aquestes divergències, l'acostament que fa als cobradors d'impostos, odiats pels jueus pel seu treball a favor de l'ocupant romà. Jesús mateix comparteix aquesta visió negativa, però precisament per això s'hi acostava amb un gest de perdó i de misericòrdia: «El metge, no el necessiten els qui estan bons, sinó els qui estan malalts. No he vingut a cridar els justos, sinó els pecadors» (Mc 2,17). Hyam Maccoby (1924-2004) veu Jesús com un profeta fariseu, que no volia abolir la Llei o l'observança dels preceptes de la *halakhà*, sinó, com altres mestres fariseus, presentar noves posicions *halàkhiques*, fruit de la seva pròpia interpretació de les Escriptures.

Per a altres historiadors jueus, com Claude G. Montefiore (1858-1938), cal contemplar Jesús, més que no pas com un antifariseu, com un profeta, a semblança dels antics profetes d'Israel, que tenen una actitud crítica amb els errors i pecats del poble, i alhora porten una paraula de comprensió i d'encoratjament. Jesús és un esperit lliure que fa una lectura profètica de la Llei, «desobscuritza» la Llei. Per Samuel Cohon (1888-1959), Jesús és un *am-ha-arets hasid*, que se situa més enllà de la lletra de la Llei per estar més prop del seu esperit. Semblantment Geza Vermes (1924-2013) pensa en Jesús com un *hasid*: «Per un *hasid* carismàtic, la pregària, la súplica, el miracle, el capgirament del cicle de la naturalesa i una gran proximitat amb el Diví, formen part del quotidià. L'estudi, punt d'orgull per al món fariseu i més tard en el món dels Savis, és per al *hasid* secundari amb relació a l'acció» (D. Jaffé, *Jésus sous la plume des historiens juifs du XXe siècle*, Cerf, París 2009, p. 174). Si els dirigents fariseus eren sobretot mestres de la Llei, homes centrats en l'estudi, Jesús se centra en l'acció. En aquesta línia ens podem fixar finalment en Shmuel Safrai (1919-2003), que subratlla com el món del fariseisme del segle I no era una realitat monolítica, i dintre aquesta realitat ampla hi ha els *hassidim*, els quals vincula amb Galilea, amb un estil pobre, amb lloc per a les dones, amb una pietat profunda i una relació filial amb Déu, i també remarca la prioritat de l'acció sobre l'estudi de la Llei..., però aquests *hassidim* apareixen com uns rigoristes amb relació als preceptes de la Llei i molt dependents dels seus mestres. Jesús no hi encaixa: «És problemàtic d'englobar Jesús en el grup dels primers *hassidim*. Es troben paral·lels en una part de les seves accions i de les seves concepcions en els *hassidim*, però igualment en els profetes i en els que feien prodigis del món pagà. No en manquen pas tampoc en el poble jueu. Però, finalment, Jesús és una figura *sui generis*» (David Rokeah, «Les *amei-ha-arets*, les premiers *hassidim*, Jésus et les chrétiens», 2005).

Fixem-nos com totes aquestes observacions històriques fetes des del món jueu ens dibueixen un Jesús que amb la seva acció provoca un interrogant profètic o crític. L'acció plena de llibertat de Jesús i l'acció de la misericòrdia porta en si mateixa un conflicte.

JOAN NASPLEDA I ARXER

Prevere del bisbat de Girona

Canonge arxiver de la catedral de Girona

Feliços els qui creuran sense haver vist

Sant Ciril d'Alexandria, Comentari sobre l'evangelí de sant Joan (Lib 12, cap 1: PG 74, 730-735).

Sempre hem pres l'apòstol Tomàs com a exemple típic de persona amb dificultats per creure, però el cert és que els altres apòstols tampoc no van ser massa donats a acceptar la realitat de la resurrecció de Jesús en un primer moment. Ells van arribar a creure quan Jesús ressuscitat mateix se'ls va presentar, però, a la primeria, no van donar gaire crèdit al testimoniatge de les dones, les quals asseguraven que havien vist el Senyor i s'havien trobat amb Ell. No és estrany, doncs, que Tomàs, que no hi era aquell dia, tingués dificultats per acceptar el testimoniatge dels seus companys i expressés la seva actitud en aquesta frase que s'ha fet tan famosa: «Si no veig en les seves mans les ferides dels claus, si no poso el dit en el forat dels claus i no fico la mà dins la ferida del costat, no m'ho creuré pas»; de fet, ell va actuar igual com havien actuat abans els altres.

La mort de Jesús va ser per als deixebles un cop fortíssim, el més gran de tots els desastres. Malgrat que havien sentit dels llavis del Mestre que ressuscitaria el tercer dia, el fet de veure'l morir a la creu, carregat d'ignomínia i aparentment abandonat i maleït per Déu, els va enfonsar en un abisme ben profund i els va fer perdre qualsevol esperança; la resurrecció del Crist, per tant, era l'última cosa que ells haurien esperat que pogués succeir.

La presència de Jesucrist ressuscitat enmig d'ells venç la incredulitat d'uns i altres. El primer diumenge va vèncer l'escepticisme dels deixebles i va donar la raó al testimoniatge de les dones que havien anat al sepulcre; i per corroborar-ho i mostrar la realitat del seu cos ressuscitat, el Senyor va demanar de menjar i tastà davant d'ells un tros de peix a la brasa i una mica de mel. El segon diumenge va vèncer l'escepticisme de Tomàs i la seva negativa a acceptar allò que els seus companys li explicaven. Jesús venç les dificultats de Tomàs per creure tot mostrant-li les llagues de les mans, dels peus i del costat, aquelles mateixes ferides sofertes a la creu on el deixeble incrèdul volia ficar-hi els dits. El cos de Jesús és el mateix que els deixebles van veure mentre el van tenir amb ells en aquest món, però al mateix temps té unes característiques noves: pot entrar a través de les portes tancades i fer-se present en qualsevol moment; conserva les ferides de la Passió, però alhora és un cos gloriós que no està subjecte a les condicions limitadores de l'espai i del temps.

Després de constatar totes aquestes evidències, Tomàs s'obre a la fe i fa una correcta confessió en exclamar: «¡Senyor meu i Déu meu!» Jesucrist tolera la incredulitat de Tomàs i dels altres deixebles perquè l'evidència de la seva resurrecció arribi amb més força fins als nostres dies en mostrar el seu cos ressuscitat amb l'evidència de les ferides de la seva Passió. Alhora, ningú no podria adduir com argument contrari a la resurrecció de Jesús la fàcil credulitat dels deixebles, perquè va ser precisament tot el contrari. Amb tot això, el Crist ha tingut en compte el bé de les nostres ànimes, perquè Ell és bo i vol que tots els homes se

salvin i arribin al coneixement de la veritat. L'obra de redempció que Jesucrist ha realitzat és digna d'admiració perquè ha tingut en compte la nostra condició humana en totes les seves dimensions.

Les dificultats dels deixebles per acceptar la resurrecció del Crist i els dubtes de Tomàs han servit per proclamar feliços aquells que arribaran a la fe sense haver vist, és a dir, tots nosaltres, perquè aquesta fe no prové de l'activitat dels sentits, sinó de la confiança dipositada en el Senyor i en els testimonis que Ell ha volgut escollir perquè l'Evangeli arribés a nosaltres. Nosaltres som feliços perquè la fe no ens ve dels sentits, sinó de l'Esperit que dona vida. Davant les dificultats i el cansament per creure que a voltes ens presenta la vida, cal que recordem aquestes paraules de Jesús per trobar-hi el sosteniment d'una fe que no busca el seu sosteniment en les realitats humanes o en els béns materials, sinó en el fonament de la Paraula de Déu. Posant la nostra vida a les mans de Déu, que això és el que vol dir tenir fe i confiança, tal com ho va fer Jesucrist en dir: «Pare, a les vostres mans encomano el meu esperit» i també «Tot s'ha complert». Aleshores serem realment feliços.

JOAQUIM MESEGUER GARCÍA

Prevere del bisbat de Terrassa

Rector de la parròquia de Sant Pere i arxiprest de Rubí

La *Fractio Panis* pasqual

Acabem de celebrar la Pasqua del Ressuscitat i estem encara gaudint la seva joia, durant tot el temps pasqual, com si fos en un sol dia. Tots els preveres, acompanyats de les nostres comunitats, hem celebrat la resurrecció de Crist fent la *Fractio Panis* pasqual. Hem partit i repartit el pa, cos ressuscitat del Crist Senyor nostre. Ell ho va fer i ens manà que també ho féssim nosaltres: «Feu això, que és el meu memorial» (Lc 22,19). Era un gest que formava part de la tradició judaica quan anualment celebraven la pasqua del seu alliberament (Is 58,7; Jr 16,7). El *Paterfamilias* trossejava el pa i el repartia als comensals. Tots menjaven d'un mateix pa que era partit i repartit, creant així un esperit de comunió. Els evangelis ens expliquen com Jesús també ho va fer amb els seus apòstols (Mt 26,26; Mc 14,22; Lc 22,19; ICo11,24). I els d'Emmaús reconegueren Jesús precisament pel gest de partir el pa (Lc 24.30-31). Els apòstols i la primitiva comunitat cristiana ho continuaren fent, quan es reunien tant en cases particulars (App.2,46) com quan es reunien en comunitat, el primer dia de la setmana (Ap 20,7-11). El significat d'aquest ritu va anar evolucionant en la mentalitat cristiana veient-hi la presència del Ressuscitat, i el mateix simbolisme del memorial de la mort i resurrecció del Senyor. Tots sabem que el primer nom que va tenir l'eucaristia, en els inicis del cristianisme, fou el de *Fractio Panis* perquè el que Jesús va fer amb els seus apòstols, en el darrer sopar, fou precisament el de «partir el pa». En la litúrgia hispànica aquest gest té un significat molt important del memorial del misteri pasqual de Crist.

COM HEM DE FER LA *FRACTIO PANIS*, segons l'actual Missal de Pau VI.

És una llàstima que en la nostra litúrgia romana aquest gest tan important de l'eucaristia hagi perdut el seu peculiar significat. Això ja prové de quan l'Església llatina d'occident va introduir el pa àzim i les formes petites rodones i ben confeccionades sense poder trencar, partir i repartir un sol pa. Cosa semblant passa amb la forma gran del sacerdot, també ben confeccionada i arrodonida. Encara que la rúbrica sempre ha mantingut que el pa s'ha de partir, el simbolisme ha perdut tot el meravellós significat de partir un sol pa per poder ser repartit entre molts. L'actual Missal Romà de Pau VI, en el seu OGMR, diu que «per la fractió d'un sol pa es manifesta la unitat dels fidels» (n. 48,3).

Molts preveres, encara avui, seguint l'antiga tradició, després de partir la forma gran, la tornen a ajuntar per mostrar-la als fidels, i fins i tot la sumeixen sencera sense repartir ni un sol tros als fidels. El Missal actual del Vaticà II ha volgut restaurar la interpretació paulina i ha rescatat aquest gest del seu empobriment, cosa que per desgràcia encara no s'ha aconseguit del tot. Sap greu que mentre alguns busquen gestos i signes nous, no potenciïn

aquest que és tan significatiu i important: «nosaltres que som molts, en la comunió d'un sol pa de vida, que és Crist, formem un sol cos» (cf. ICo 10,17; OGMR 56,c).

La Fracció del pa eucarístic ha d'anar acompanyada del cant de l'Anyell de Déu, i no del cant de pau. L'actual cant de pau ha fet que coincideixin dos cants en un mateix temps, un darrere l'altre, quan de fet són dos cants diferents, tenint sempre preferència el cant de l'Anyell de Déu. Si es canta un cant de pau, cal esperar que s'acabi aquest cant, per poder cantar o resar l'Anyell de Déu, que és el cant propi de la fracció del pa. I després d'aquest cant, no s'ha de tornar a trencar el pa, per segona vegada, amb més bocins, perquè el celebrant no el sumeix tot. Dels fragments de la forma gran, el celebrant en pren un de sol i juntament amb el calze, els presenta al poble per resar junts el «Senyor, jo no sóc digne... ». Després de sumir el fragment de pa i el vi consagrats, el sacerdot dona la comunió als fidels, repartint, en primer lloc, els fragments de pa partit. Quan els fidels que han de combregar són pocs, l'ideal és consagrar un sol pa gran per poder-lo partir i repartir entre tots i, quan el nombre de fidels a combregar és nombrós haurem d'utilitzar les formes petites, però també alguna de més gran perquè sigui possible fer ben fet el gest de la *Fractio Panis* i tinguem tot el significat litúrgic que ha de tenir i que el mateix Jesús li va donar: Pa partit i repartit.

F. XAVIER PARÉS i SALTOR

Prevere del bisbat d'Urgell

Degà de la catedral de Santa Maria de la Seu d'Urgell

Nota sobre l'acolliment als refugiats

- E**ls bisbes de Catalunya volem expressar la nostra solidaritat amb els milions de persones que han hagut de fugir de diferents països de l'Orient Mitjà, Àsia i Àfrica a conseqüència dels terribles conflictes armats i de les persecucions. També amb els milions de persones que arreu del món es veuen abocades a emigrar a causa de la pobresa.
1. En els seus desplaçaments, els refugiats i emigrants pateixen sovint situacions extremadament precàries, abusos per part d'organitzacions que trafiquen amb les persones i, de vegades, també rebuig social i tracte inadequat per part d'algunes autoritats. No podem oblidar que són milers, molts d'ells infants, els qui han perdut tràgicament la seva vida creuant la Mediterrània per arribar a Europa. Per tot això, els bisbes preguem Déu amb esperança, per tal que tots els emigrants i refugiats siguin protegits i tractats d'acord amb la dignitat que mereix tota persona.
 3. Malauradament, ens dol profundament constatar que algunes polítiques desenvolupades pels governs d'Europa i l'actitud d'una part de les poblacions europees no s'estan mostrant a l'alçada de la seva obligació legal i moral de protegir i acollir tots els refugiats, la qual cosa provoca encara majors sofriments.
 4. Amb tot, són de lloar i agrair els gestos i esforços de solidaritat de bona part de la ciutadania i d'organitzacions no governamentals que s'han multiplicat arreu. També a Catalunya hem vist que són moltes les persones i organitzacions que s'han mobilitzat en iniciatives de salvament, assistència humanitària i sensibilització social. Les institucions públiques i entitats socials s'han preparat per a l'acollida i integració de refugiats al nostre país. Els bisbes donem suport i encoratgem totes aquestes accions. Les nostres diòcesis, a través de Càritas i altres entitats catòliques, han ofert des del primer moment diversos equipaments i recursos per a la acollida i, de fet, fa temps que atenen refugiats i ajuden a sensibilitzar l'opinió pública.
 5. Els cristians no ens hem de cansar d'insistir que els refugiats i els emigrants han de ser tractats com a germans, respectant sempre la seva dignitat humana. Hem de fer nostre el seu sofriment i superar la temptació de la indiferència. És el desig, tantes vegades expressat, de veure una Europa unida i cohesionada, compartint els valors democràtics que defineixen la seva identitat. El Papa Francesc ha mostrat reiteradament la seva preocupació per aquesta problemàtica, amb múltiples gestos i paraules de denúncia i de solidaritat.

6. Per tot això, els bisbes de Catalunya volem fer una crida a la societat catalana a continuar mobilitzant-se i a treballar en favor de l'acollida i integració dels refugiats i també de tots aquells que, per raons econòmiques o altres dificultats, arriben al nostre país amb el desig de poder emprendre una vida millor. I oferim de nou la màxima col·laboració de l'Església per a fer-ho possible.
7. Així mateix, convidem la ciutadania i les institucions a incidir sobre la Comunitat internacional per tal que es garanteixi l'acollida i protecció de la vida i els drets humans de tots els emigrants i refugiats. És necessari i urgent que s'afrontin seriosament les causes d'aquesta dura realitat, posant fi als greus conflictes armats, a la inseguretat i la pobresa que provoquen la sortida de milions de persones dels seus països d'origen.
8. Finalment, ens volem adreçar a les comunitats cristianes, demanant que intensifiquin la pregària i els esforços concrets de solidaritat i hospitalitat davant de tots els immigrants i refugiats que arriben al nostre país. El Papa Francesc, en aquest Any Sant de la Misericòrdia, ens convida a «desvetllar la nostra consciència, molts cops adormida davant el drama de la pobresa, i d'entrar encara més en el cor de l'Evangeli» (MV 15).

Tarragona, 31 de març de 2016.

ELS BISBES DE CATALUNYA

Torras i Bages. Home d'eternitat

El Bisbe Torras i Bages «ens deixà *La ciència del patir*, pastoral signada el 7 de febrer de 1916 al llit de l'agonia, comiat fins al cel. Hores més tard moria en olor de santedat», ens recorda Miquel Bordas, en els apunts biogràfics sobre aquest prelat de Vic, del qual celebrem el centenari del traspàs.

Precisament, arran d'aquest centenari, i en el marc del projecte *Episcopus*, endegat en el Bisbat de Vic per a recordar quatre figures de bisbes significatius en l'escaiença de diversos aniversaris (Bisbes de Vic: Cinidi, Oliba, Veyán, Torras i Bages), s'ha editat aquest llibre que esdevé un recordatori de la vida d'aquest bisbe vigatà. Es tracten de manera sintètica els diversos aspectes de la seva vida i llur incidència en el món que l'envoltava. *Des del context del seu temps*, a càrrec de Mn. Norbert Miracle, fins a la *biografia com a home del seu temps* (Miquel Bordas). Fra Valentí Serra descriu *el ressò eclesial de La Tradició Catalana*, Mn. Ramon Corts explora el catalanisme del bisbe. Jordi Bohigues ens fa avinents *les visites pastorals del bisbe*. Mn. Xavier Baró i M. Bàrbara Marchi centren *la seva obra i la seva relació amb la vida artística del nostre país*. Així com unes aportacions per part de Magdalena Bosch que ens encaminen vers *el seu pensament estètic*.

Aquest conjunt d'aproximacions a Torres i Bages ens ajuden a fer significativa aquesta figura episcopal de primers de segle passat, en els nostres temps. Certament aquest llibre, com fa constar en el pròleg el bisbe de Vic, Romà Casanova, no pretén ser «res més que una petita gota d'aigua en el mar de les publicacions sobre Torras i Bages (...). Des d'aquesta diòcesi estem convençuts de la seva santedat i del seu magisteri, que ens parlen avui també a tots nosaltres, homes i dones del segle XXI».

Mons. Valentí Miserachs, en el preàmbul, fa recordatori de l'expressió torrassiana que serveix de títol «els sants són homes de l'eternitat» per aplicar d'alguna manera al venerable bisbe “pastor i home d'Església català, i fins prohom català”. En ell «s'harmonitzen d'una manera natural i perfecta» la santedat i catalanitat. Interessant apunt per als nostres dies.

Mn. Norbert Miracle, tot sintetitzant el marc historicoeclesial coincident amb el bisbe, fa notar que «l'Església tingué en aquest moment un destacat paper en la tasca de la recuperació de la llengua i la literatura catalanes amb Verdaguer al capdavant, com també en la reivindicació de la història, els drets i l'organització política de Catalunya. Molts eclesiàstics i laics cristians se sumaren a aquesta tasca que visqueren com una veritable missió de recristianització de la societat catalana renaixent».

Aquests dos pols marquen la vida del Venerable bisbe vigatà, com se'n fa ressò aquest llibre: cristianitat i catalanitat. Conjuga ambdues dimensions amb naturalitat envejable, sen-

se menystenir, per suposat, la tasca pastoral al servei de l'Església que li ha estat confiada. Caldria afegir, com assenyala Miquel Bordas, que «la filial devoció al Sant Pare serà una constant tota la seva vida».

Es destaca en el llibre la reverència i l'atenció en la celebració de la missa, l'hàbit d'estudi que el marcà tota la seva trajectòria vital, el treball per la cultura, la valoració del sacerdoci per damunt dels àmbits sociològics, polítics o filosòfics... No oblida la dignitat divina que representa el sacerdoci, en el sentit d'un veritable servei al Poble de Déu, com diríem en els nostres dies.

Aquest llibre ens aproxima als diversos àmbits que descriuen la personalitat i obra del bisbe Torras i Bages. Té la gràcia, aquest llibre, que amb menys de tres-centes pàgines pots fer-te una idea bastant completa d'allò que va representar la vida d'aquest bisbe venerable en el context històric que li va tocar viure. I un bon repàs biogràfic abasta des de la seva acció pastoral fins a la manera d'entendre el país; des del pensament sobre l'art, el sacerdoci, la vida d'oració fins a la condició sacerdotal; des de la vinculació a la terra vigatana que va servir amb dedicació fins a la reflexió i l'estima al Sant Pare i a l'Església. Aquesta estima i la clarividència en la valoració de l'autoritat, la política i la religió, li va valdre els elogis del Papa Sant Pius X.

El proper 11 d'abril tindrà lloc a Vic la Trobada de preveres de la Tarraconense, un bon moment per testimoniar l'estima del clergat diocesà de casa nostra pel qui fou «el bisbe de Catalunya», com l'anomenà el P. Gabernet. Una trobada dels bisbes, preveres i abats amb la voluntat de refermar els nostres llaços presbiterals i reiterar aquesta figura episcopal que va significar molt pel nostre país i que encara avui ens estimula en el seguiment dels camins de Crist i en el servei al poble de Catalunya, encara que la realitat social, política i religiosa dels nostres dies sigui bastant diferent.

PERE OLIVA MARCH

Prevere del bisbat de Vic

Vicari Episcopal

El Bon Pastor
Revista per a preveres
